

Література:

1. Галатюк М. Ю. Розвиток спортивної культури студентської молоді засобами фізичного виховання та фізкультурно-оздоровчої роботи. Актуальні питання культурології. Рівне: РДГУ, 2016. № 16. С. 115–118.
2. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації: навчальний посібник. Вінниця: Планер, 2007. 273 с.
3. Матвеев Л. П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов. Киев: Олимпийская литература, 1999. 317 с.
4. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте: общая теория и ее практические приложения. Киев: Олимпийская литература, 2004. 808 с.
5. Чухланцева Н. В. Технології підвищення спортивної майстерності для студ. спец. 017 фізична культура і спорт. Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. 226 с.

АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ РЕФОРМУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ДО УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

Ліщук С. В.

*кандидат наук з державного правління,
викладач кафедри фізичної культури і спорту
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'ячука
м. Рівне, Україна*

На сучасному етапі розвитку українського суспільства зберігається актуальність всебічної підтримки сфери фізичної культури та спорту з боку держави. Тільки за умови оптимального поєднання дій всіх зацікавлених суб'єктів управління стане реальним забезпечення людиною рухової активності протягом усього життя, досягнення нею достатнього рівня фізичної та функціональної підготовленості, впровадження традицій здорового способу життя, сприяння її благополуччю.

Формування сучасної системи спорту для всіх розпочалося в Європі у 1960-х рр. і детерміновано такими чинниками:

1) зростанням негативного впливу на здоров'я людини «сидячого» способу життя, зумовленого впровадженням автоматизованого виробництва, збільшенням частки розумової праці в структурі

трудової діяльності, а також через підвищення комфортності транспортних засобів, побутової техніки, комунальних послуг;

2) подоланням основних причин інфекційних захворювань населення та необхідністю впровадження ефективних механізмів профілактики хронічних захворювань, що стали основною причиною смертності людей;

3) низьким рівнем охоплення організованою руховою активністю: спортом до зазначеного періоду здебільшого займалися лише юнаки та молоді чоловіки, а жінки, інваліди, пенсіонери, соціально незахищені громадяни (емігранти, безробітні та інші категорії населення) були позбавлені такої можливості, що суперечило загальним процесам розвитку цивілізації та не відповідало основним положенням Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р.;

4) суспільною потребою зниження порогу «великого спорту» для залучення до спортивної діяльності нових учасників та впровадження плюралізму в тодішній спортивний рух;

5) розвитком економіки в багатьох країнах Європи після Другої світової війни, який дозволяв значно збільшити обсяги інвестицій у поліпшення якості життя співгромадян [2].

В сучасних умовах відбувається реформування державного управління сферою фізичної культури та спорту в Україні. Реформування здійснюється на засадах децентралізації та деконцентрації. Децентралізація – це передача прав і відповідальності за прийняття ключових рішень нижчим рівням управління. Деконцентрація – об'єднання декількох схожих напрямів або підприємств в одне ціле. Тому доцільно проаналізувати досвід реформування фізичної культури та спорту в європейських країнах [3].

У більшості європейських країн державна політика в галузі фізичної культури реалізується різними способами залежно від концептуального визначення ролі держави в життєдіяльності суспільства. У державах, де існує принцип «невтручання», спортивна активність хоча і вважається соціально значущою, проте вона є вираженням вільної й автономної ініціативи самих громадян країни, тому що стимулювання й розвиток спорту належать до компетенції спортивного руху.

Якразим прикладом цієї моделі є США, що не розглядають сферу спорту як об'єкт фінансової підтримки з боку національного уряду. У країнах, що культивують цю модель, держава надає спорту лише матеріальну підтримку, необхідну для розвитку спорту, допомагаючи спортивному руху функціонувати автономно (Велика Британія, Нідерланди, Норвегія, Швеція, Японія та ін.).

Існують вагомі аргументи на користь децентралізації повноважень як у державному управлінні фізичною культурою і спортом, так і з питань регулювання.

Франції знадобилося багато років послідовної децентралізації, щоб надання побутових послуг перетворилося на справжнє зобов'язання органів місцевого самоврядування. Франція впровадила до процесу децентралізації послідовний підхід. У 1982–1983 рр. вона прийняла низку законів, які визнають право і відповідальність органів місцевого самоврядування, включаючи муніципалітети, округи та території, за виконання завдань, делегованих їм державою. Деякі критики назвали цей процес напівдецентралізацією, адже він насправді призвів до деконцентрації державних завдань з їх розподілом по рівнях влади. Проте основною ідеєю зазначених законів був перехід від державного до місцевого фінансування для забезпечення виконання місцевими територіями покладених на них завдань [4].

Загальне управління фізичною культурою і спортом в Німеччині, а також питаннями масового спорту здійснюється урядами земель спільно з федеральним урядом, національними спортивними організаціями, містами, общинами і комунами. Слід звернути увагу на структуру державного управління фізичною культурою і спортом на місцевому рівні. Для населення спортивні послуги надаються під егідою «спорту для всіх» і мають ряд особливостей, головними з яких є ресурсовитратність і інформативність. Це обумовлено значними капіталовкладеннями, які необхідні для будівництва та утримання обладнання, споруд, підвищення кваліфікації тренерів, вивчення та впровадження нових методик та методів тренування. Вважається, що на цих витратах неможна економити, оскільки від них залежить здоров'я населення.

Безпосереднє державне управління фізичною культурою і спортом у Сполученому Королівстві Великої Британії та Південній Ірландії здійснюється центральним державним виконавчим органом – Департаментом культури, засобів масової інформації та спорту. Як зазначається в офіційних джерелах, основними завданнями департаменту в сфері фізичної культури і спорту є розробка та реалізація державної політики в галузі; організація роботи із протидії вживання заборонених речовин у спорті; координація роботи з суб'єктами фізичної культури і спорту; розвиток масової фізичної культури і спорту; розвиток шкільного та студентського спорту; удосконалення механізмів управління фізичною культурою і спортом; координація роботи із суб'єктами професійного спорту; сприяння розвитку спортивного інфраструктури; впровадження програм підтримки гендерної рівності; здійснення міжнародної співпраці та захист державних інтересів у сфері фізичної культури і спорту; сприяння розвитку спортивним та іншим громадським організаціям; сприяння розвитку дитячо-юнацького та любительського спорту тощо.

В Італійській Республіці державне управління фізичною культурою і спортом здійснюється через міністерства молоді та спорту, реалізації урядових програм, культури та спадку в межах владних повноважень. Типовими функціями є розробка та реалізація державної політики в галузі фізичної культури і спорту, координація діяльності суб'єктів фізичної культури і спорту, здійснення контролю за діяльністю відповідних спортивних організацій та установ, ліцензування спортивної діяльності, координація роботи щодо протидії вживанню допінгу тощо [1].

Дослідивши механізми державного регулювання фізичної культури і спорту в розвинених країнах, пропонуємо впровадити такі заходи щодо вдосконалення вітчизняної державної політики в цій галузі:

- розширення прав, повноважень та обов'язків місцевих органів влади щодо розпорядження і використання коштів на розвиток масового спорту в регіоні;

- надання можливості органам місцевого самоврядування залучати додаткові джерела фінансування спортивних заходів;

- налагодження звітності органів місцевого самоврядування про цільове використання коштів.

Досліджено зарубіжний досвід реформування та державного регулювання фізичної культури і спорту. У різних країнах закони про спорт пропонують лише в загальній формі регламентацію діяльності спортивних організацій і товариств, що підтверджує необхідність подальшого розвитку досліджуваної сфери для детального охоплення існуючих у світі правових проблем, які стосуються фізичної культури і спорту.

За результатами аналізу зарубіжного досвіду доцільно розробити концептуальні напрями реформування системи державного регулювання фізичної культури і спорту України на засадах децентралізації, тобто передачі повноважень і відповідальності за реалізацію політики у фізкультурно-оздоровчій сфері органам місцевого самоврядування, як це зроблено в розвинутих країнах Європи. Це надасть можливість розмежувати обов'язки і відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування, зберегти надходження на місцях для їх подальшого використання на реалізацію місцевих програм і заходів фізкультурно – оздоровчого спрямування.

Література:

1. Вавренюк С. А. Закордонний досвід державного управління розвитком фізичної культури і спорту. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 4. С. 383-389.
2. Гацуля О. Розвиток галузевого управління у сфері фізичної культури та спорту: концептуальні засади. Державне управління та місцеве самоврядування. 2015. № 1 (24). С. 177-185.

3. Кононович В.Г. Нормативно-правові засади державного управління у сфері фізичної культури і спорту на прикладі європейських країн. Державне будівництво. – 2012. – № 2.
4. Моргос П. Процес децентралізації: деякі основні концепції розподілу повноважень між державним, регіональним та місцевим рівнями влади. Економічний часопис. 2006. № 5-10.

ВПЛИВ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ НА ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ В ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ НОВОГО ТИПУ

Поташинюк І. В.

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри здоров'я людини та фізичної терапії
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Однією з необхідних умов успішного засвоєння навчальних програм підвищеної трудності в освітніх закладах нового типу – гімназіях і ліцеях – є достатній рівень здоров'я учнів. Рухова активність становить невід'ємну частину способу життя дітей та підлітків, здійснює вагомий вплив на стан їх здоров'я та фізичний розвиток [2, с. 169].

Кожна вікова група дітей та підлітків має свою норму рухової активності, яка повністю задовольняє біологічні потреби в русі, відповідає можливостям зростаючого організму, сприяє його розвитку і зміцненню здоров'я. На біологічному рівні здоров'я визначається фізіологічними резервами органів, систем, організму в цілому. Саме ці резерви функцій забезпечують реалізацію фізичних якостей індивідуума – загальної витривалості, сили, швидкості, спритності. Тобто за рівнем розвитку фізичних якостей можна судити про фізіологічні резерви, рівень здоров'я [1, с. 53]. Визначальним соціально-економічними і культурними чинниками рухової активності є і організація фізичного виховання, фізичні і функціональні можливості зростаючого організму, зокрема індивідуальні особливості вищої нервової діяльності, мотивація до занять, наявність вільного часу, доступність спортивних споруд і місць занять фізичними вправами тощо [3, с. 154].

Серед комплексу соціальних, економічних, екологічних чинників негативного впливу на стан здоров'я дітей та підлітків однією з причин є їх недостатня рухова активність, обсяг якої з кожним роком зменшується [4, с. 57]. Уроки фізичної культури компенсують необхідну для